

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškova ulica 6 I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankirani pismi ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročilna letna 60 Din za inostranstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. čk. rač. 11.197. Telefon 3712

Šolstvo in učiteljstvo v dravski banovini

Iz poročila načelnika prosvetnega oddelka g. Mazija Josipa

PRIZNANJE UČITELJSTVU

Pri proračunski razpravi o prosvetnem oddelku v banovinskem svetu je podal načelnik prosvetnega oddelka g. Mazi Josip obširno poročilo o našem šolstvu in učiteljstvu, iz katerega posnemamo nastopne podatke:

OSNOVNE ŠOLE

Osnovnošolskega učiteljstva v naši banovini je: 1414 učiteljev in 2369 učiteljic, skupaj 3783. Razredov je 3505, razrednih učiteljev pa 3384, tako da manjka 121 učna oseba. Te številke kažejo, da je v banovini okrog 400 učiteljev in učiteljic več, kakor pa jih uči po razredih. Razlika izvira iz okoliščine, da je precej učiteljstva dodeljenega raznim uradom (banski upravi, sreskim načelstvom), meščanskim šolam itd.; dalje so tu všteti oni šolski upravitelji, ki so po zakonu oproščeni pouka, predmetni učitelji, otroške vrtarice in učiteljice ročnih del.

Vzrokov nedostajanja neposrednega učnega osebja je več. Predvsem državni proračun ne upošteva v zadostni izmeri tozadevnih potreb, na drugi strani pa so tudi pravice banške uprave premajhne. Ban ima pravico postavljati dnevničarje, ki jih je bilo v tekočem proračunu 56; vsa ta mesta so bila zasedena. Drugače pa vse postavitve in premestitve izvršuje samo ministrstvo prosvete.

Imamo šole, ki so zaradi nedostajanja učilnic ali učiteljstva tako prenatrpane, da mora učitelj v takih razredih napeti vse moči, da ustreže šolskim predpisom. To delo je tako težavno in odgovorno, da učni osebni ni mogoče izvrševati izvenšolskega dela v večjem obsegu. V splošnem pa je izvenšolsko delovanje učiteljstva med narodom posebno zadnje čase zelo intenzivno in vsestransko. Zlasti sokolsko udejstvovanje se je neverjetno dvignilo in dela učiteljstva vsa čast. Učiteljstvo ima predavanja, se vodi deluje pri čebelarstvu, sadjarstvu, vrtnarstvu in kmetijstvu. Učitelji so tajniki ali voditelji raznih združenj, pevovodje, kapelniki, godbeniki, režiserji itd.

Delo našega učiteljstva v šoli in izven nje je vobče tako blagodejno in se vrši v toliki meri, da zasluži vse priznanje.

Omeniti naj nekatere zadeve, ki po mojem mnenju kvarno vplivajo na razvoj našega šolstva. V naši banovini prideta na enega učitelja skoro dve učiteljici. Ne da bi imel kak pomisleke proti učiteljicam, ki so poklicane za vzgojo deklic, mislim vendar, da bi bilo nujno posvetiti pažno temu, da nam moški naraščaj vzgajajo moške učne moči.

Število diplomiranih učiteljskih kandidatov raste, prošnja za učna mesta je bilo odposlano ministrstvu prosvete preko 350, imamo pa učiteljice, ki so poročene z advokati, sodniki, zdravniki, uradniki itd. Z ozirom na velikansko število na službo čakajočih kandidatov je to dejstvo nesocialno in je treba odločne remedure.

Istotako kvarni so prepogosti bolezenski dopusti. Z zadovoljstvom lahko ugotavljam, da se tozadevnih pravic poslužujejo učitelji le v pravi izmeri, ne morem pa tega trditi o učiteljicah, pri katerih so taki dopusti prepogosti in zato kvarni pravilnemu razvoju šolstva. Tudi to govori za drugo razmerje med številom moških in ženskih učiteljskih oseb. Seveda je tudi med učiteljicami prav lepo število izjem, ki vrše z uspehom in ljubeznijo šolske in izvenšolske posle brez bolezenskih dopustov.

MEŠČANSKE ŠOLE

Letos imamo 32 državnih meščanskih šol. V 170 oddelkov na teh šolah se je vpisalo 2966 dečkov in 2831 deklic, skupno 5797. Porast napram lanskemu letu znaša 350 učencev in učenk ter 11 oddelkov.

Na 8 zasebnih meščanskih šolah se je vpisalo 1240 učenk in 35 oddelkov. 1 oddelk je manj kot lani, število učenk je skoraj neizpremenjeno.

Po zahtevi ministrstva prosvete se je letos število učiteljstva na državnih meščanskih šolah znižalo tako, da pride na učitelja 24 do 25 tedenskih ur pouka povprečno. Ministrstvo je zahtevalo 30 usposobljenih učiteljev iz dravske banovine za meščanske šole v dunavski banovini in končno znižalo zahtevo na 14 učiteljev, ki so bili za pričetek šolskega leta premeščeni v mesta dunavske banovine. Manjkajoče učiteljstvo na meščanskih šolah se je deloma nadomestilo z dodelitvijo učiteljev osnovnih šol na meščanske. Ker pa tudi na osnovnih šolah nedostaja učiteljstva, primanjkljaj na meščanskih šolah ni krit. Zaradi tega je pouk nekoliko reduciran, učiteljstvo pa težko prekomerno zaposleno.

Meščansko-šolskemu učiteljstvu gre pohvala za požrtvovalno delo v težkih razmerah tem bolj, ker je to učiteljstvo glede na svojo izobrazbo zapostavljeno, kar se tiče prejemkov.

UČITELJSKE ŠOLE.

Učiteljski šoli sta dve državni (v Ljubljani in v Mariboru) z moškimi in ženskimi oddelki. Vsak zavod ima po 5 razredov in po 12 oddelkov, 4 oddelki so manj kot lani, učencev in učenk pa 183 manj; vpisanih je letos 322 učencev in 534 učenk. Ker se absolventi meščanskih šol v smislu zakona niso več sprejemali, pa tudi zaradi petletnega študija in precej slabih izsledov za službe, je naval na učiteljske šole zelo ponehal.

Na zasebnih učiteljskih šolah (popolna je v Mariboru, v eno se izpopolnjujeta šoli v Ljubljani in v Škofji Loki) se je vpisalo 199 učenk in 9 oddelkih. Prvi razred se je otvoril le v Mariboru in ima 4 gojenke.

SREDNJE ŠOLE

S 1. julijem 1932. je bila ukinjena III. realna gimnazija v Ljubljani in sta se združili moško in žensko učiteljske v Ljubljani in v Mariboru v skupna zavoda. Prvotno na nižje razrede reducirana realna gimnazija v Ptuj je bila po nekaj tednih zopet določena za popolno. Nameravana redukcija srednjih šol se je končno izvedla v dokaj manjšem obsegu, pač pa je bilo učiteljstvo teh šol reducirano v izmeri, kakor je to določil državni proračun za leto 1932/33. Upokojenih je bilo na srednjih šolah v naši banovini 32 in odpuščenih 23 učnih oseb. Na učiteljskih je bilo upokojenih 7 in odpuščenih 2 učni oseb. Ker pa se je število dijaštva z novim šolskim letom še povečalo na 400 v primeri z lanskim letom, je I. semester tekočega šolskega leta manjkalo na srednjih šolah ob skrajni obremenitvi učiteljskega osebja.

Tyrš in šola

Dr. Miroslav Tyrš, ustanovitelj češkega telovadnega sistema in ustanovitelj Sokolstva, imenitni narodni buditelj in boritelj za narodno delo, neprecenljivo osnove politične samostojnosti, je živel svoje življenje le za narod in za Slovanstvo.

Tyršovo življenje in delovanje pa je tudi za nas velikega pomena. Njegovo delovanje na češki tehniki in na češki univerzi v Pragi, kjer je predaval o estetiki in o umetnostni zgodovini, njegove ideje o izobrazbi naroda z urejeno telesno vzgojo so dokaz, da ni bil samo vzoren človek, državljani in Slovan, marveč tudi učitelj in pedagog.

Oglejmo si torej njegove smernice, ki naj nam bodo v našem šolskem delu vodilnice, ne samo za telesno vzgojo, marveč tudi za splošno vzgojo. Skušajmo v našem šolskem življenju uresničevati ideale človeka z zdravim, lepim ter močnim telesom in dušo, da bomo vzgojili krepak, okreten, zdrav in močan narod. Ako je stara šola vzgajala mehkužce in nepreudarneže pod pritiskom našega robstva in svetovne vojne — naj zavrne današnja šola te slabosti in vzgaja trdne, zdrave in moralno dobre državljane, ki imajo privzgojeno srčno izobrazbo, ki čutijo ljubezen do bližnjega, ljudi poštenega in krepkega značaja. Seznanimo tudi učence z znanim Tyrševim načelom o stalni delavni energiji, o vsestranski delavnosti, o telesni sili in zdravju, o duševni izobrazbi in morali, ki nasprotuje pokvarjenosti in vzpodbuja človeka k napredku. Ideal človeške harmonije zahteva od nas, da polagamo razen vzgoji razuma in vzgoji volje tudi veliko pažno na telesno vzgojo v najširšem smislu besede. Ni pravilno, da v Tyrševem narodu (slovanstvu) ni dovolj razumevanja za šolsko telesno vzgojo, da imamo še vedno toliko šol, ki sploh nimajo ali imajo zelo slabe prostore za vzgajanje in krepitve telesa in še večja napaka je, da imamo celo šole brez igrišč in kopališč. Vsaka šola naj bi bila kolikor mogoče higiensko urejena in naj bi imela šolskega zdravnika, ki bi večkrat pregledal šolsko mladino in določil zdravstveno stanje mladine. Zlastno je tudi dejstvo, da celo ono neznatno množino učne snovi, ki nam jo predpisujejo telesno vzgojne osnove ne izvršimo v taki meri, kakor bi bilo želeli in da je odvisna telesna vzgoja ponajveč od učitelja. Ako ima učitelj veselje do telovadbe — imajo veselje tudi učenci in ako telovadi učitelj, telovadijo tudi učenci. Tyrševa zapuščina učiteljstvu nas torej spominja, da naj bo predvsem med nami več smisla za telesno vzgojo in njene potrebe ter da bomo ta smisel vzbudili tudi pri ostalih šolskih činiteljih, predvsem pa pri krajevnih šolskih odborih, da bomo mogli nuditi telesni vzgoji isto, kar nudimo ostalim predmet-

telstva 50 učnih oseb. Razredi so skoro vsi prenatrpani. 64 razredov imamo, ki šteje vsak nad 50 učencev.

Jasno je, da je pouk zaradi tega dokaj trpel, čeprav je učiteljstvo v teh težkih razmerah v veliki meri delalo prostovoljno preko najvišje obveznosti. Za požrtvovalnost mu na tem mestu izrekam zahvalo.

Proti koncu semestra je bilo postavljenih za honorarne učitelje na srednjih šolah 17 diplomiranih filozofov. Po odobrenju naknadnih kreditov v Narodni skupščini je pričakovati, da se v najkrajšem času postavi vsaj minimalno število potrebnih učiteljev na srednjih šolah z reaktivacijo upokojenih in odpuščenih in z imenovanjem diplomiranih filozofov za suplente.

Stanje na srednjih šolah je naslednje:

Imamo 2 drž. klasični gimnaziji, 1 nepopolno in 8 popolnih realnih gimnazij, od katerih imata 2 realne oddelke v višjih razredih. Skupno 11 državnih srednjih šol s 84 razredi in 186 oddelki. Na teh srednjih šolah je nameščenih 220 direktorjev, profesorjev in suplentov ter 23 strokovnih učiteljev. Zaradi ukinitve III. realne gimnazije ima I. realna gimnazija v Ljubljani 35 oddelkov in je nastanjena v dveh poslopih. Na državne srednje šole se je vpisalo 5860 učencev in 2290 učenk, skupno 8150. Zaradi nedostajanja prostora se vrši v Ljubljani na II. realni gimnaziji v 7 oddelkih, v Mariboru v 10 oddelkih le popoldanski pouk.

Na treh nedržavnih srednjih šolah (dve popolni, ena nepopolna) je v 29 oddelkih 337 učencev in 836 učenk, skupno 1173.

O ostalih zadevah, kakor o šolskih poslopih, otvarjanju novih šol, o gospodarstvu krajevnih šolskih odborov, šolskih zemljiščih in vrtovih, smo poročali že v prejšnjih številkah našega glasila v rubriki: Naše šolstvo in prosveta.

tom. Tega predmeta ne smemo omalovaževati, marveč podpirati ga moramo vsestransko, da ne bo šola s svojim starim sistemom ovirala telesnega razvoja otroka.

Tyrševe besede pa odločno segajo celo v našo točasno šolsko reformo. Tyrš, opazovalec razvojne filozofije pravi: Narodi so se pogubili, ker niso vzgajali svoje mladine telesno, zastareli so in niso mogli zaradi svoje izčrpanosti korakati dalje in tako so bili odslovljeni od napredka. Nobena, pa tudi ona najslabše preteklost ne zatruje narodom bodočnost — zatruje jo le zdrava delazmožnost in prisotnost duha. Narodi gredo nazaj, ako ne gredo naprej. Lepše ni mogla biti izražena zahteva po stalnem napredku, nego se je izrazil Tyrš. Priznamo si pa lahko, da so kljub vsemu našemu napornemu delu v smeri reforme šole še vedno med nami nekaki negativni pojmi, miselne zapreke in nezaupanje v novo. Tukaj vsepovsod bi morala zavladati Tyrševa srčnost, hoditi po novih potih, iskati lepše in uspešnejše metode dela in zaupati v bodočnost.

Tyrševa zapuščina pa nam tudi obširno govori o našem izvenšolskem in javnem delovanju. Tyršovo bogato delovanje po družtvih, pa naj si bodo to sokolska ali druga, njegovo delovanje na znanstvenem, učiteljskem, žurnalističnem in političnem polju naj nam bo primer za pravilno zapopadeno delo v izvenšolskem času. Njegovo delovanje pa je bilo upoštevano vsepovsod in cenili so ga za največjega inteligenta tedanjega časa. To ne pomeni za nas, zapreti se v šolsko sobo in opraviti tamkaj svoje delo, ali celo bati se dela, ali obupati nad delom, ako se nam je enkrat to ali ono ponesrečilo, — marveč pomeni pograbiti za delo tu in tam, z zaviranimi rokami in v potu svojega obraza dokazati ljudem, da smo sposobni za delo, posebno, ako je »mens sana in corpore sano«, kar dosežemo le s telovadbo. Vsakdo bo dobil do tebe zaupanje, čeprav je drugih nazorov, ako boš posnemal tega slovanskega velikana. Pa tudi odgovornosti se ne smemo bati; zapreki se postavimo v bran in ta se bo morala zmanjšati. Pa zopet tukaj veljajo Tyrševe besede: »Prednjačiti mora oni, ki hoče biti vodnik.« Ne strahu in neprestanih obzirov, marveč ponos, stvarnost, samozavest, doslednost in predvsem vzorno zasebno in rodniško življenje ter demokratično postopanje. V tem je pot uspeha našega šolskega in izvenšolskega dela.

Pojasnil sem iz Tyrševih besed le nekoliko drobtin, ki so za nas najvažnejše. S pravilnim izpolnjevanjem in uveljavljanjem istih bomo lahko mnogo pripomogli k telesni in moralni okrepitvi naroda. To bo trajna Tyrševa proslava, neprecenljivo delo za državo in narod ter končno najlepša in najpopolnejša rešitev inteligenčne krize.

Še nekaj misli iz vrst učiteljstva

MNENJE POROČENE UČITELJICE

Ali smo res stan, v katerega se sme zaletavati, ob katerega se sme obregnuti vsakdo in kadar koli se mu to zljubi? — Spomnimo se samo članka g. dr. Igorja Rosine v »Kmetijskem listu«, ki je jasen dokaz, kaj vse prenesemo. Zakaj se ne lotijo drugih državnih uradnikov (ic), poštinih, železniških, finančnih itd. Baš učiteljski stan naj bo tarča za streljanje vsakomur? Najmočnejša organizacija smo, a kljub temu moramo poslušati očitke, ki niso na mestu.

Prav se nam godi; dokler bomo imeli med sabo ljudi, ki rovarijo in delajo razdor med našimi vrstami. — Poglejmo v druge stanovske vrste in videli bomo, da je drugod kaj takega nemogoče.

Vprašanje omoženih učiteljic je bilo že mnogokrat na dnevnem redu. Predlogi in nasveti so bili mnogovrstni. — Naj povemo še me, katerih se to v prvi vrsti tiče, nekaj misli o tem.

Hočem se dotakniti predmeta, ki je bil povod, da se je to vprašanje sploh načelo. To je brezposelnost učiteljstva. Brezposelnost vlada v današnjih časih žal v vseh slojih od najvišjih do najnižjih. — Ze 4—5 let je moral vsak gojenec (ka), vstopivši v učiteljske, imeti pred očmi težko vprašanje svoje bodočnosti. On je vedel, da narašča nadprodukcija učiteljstva z vsakim letom. Od prvega trenutka je moral videti, da bo le s težavo po tej poti prišel do zaželenega kruha. — Njih položaj je zelo težak in žalosten, nikakor pa ne pričakovano — nenaden — nego žal predviden.

Sedaj pa k dopisu gospoda »B«. — Vaše osebno mnenje, da bi morala vsaka poročena učiteljica dati ostavko na državno službo, je hvala Bogu, samo osebno, kajti po Vaših nazorih je potem mogoče edino-le celibat učiteljic — pa tudi učiteljev. S to zadevo pa pridemo v konflikt z enim največjih problemov, ki jih stavi v rešitev vsaka država — kako omogočiti vsaj eksistenčni minimum in s tem možnost za sklepanje zakona. Vsaka država si želi naraščaja, izstavlja celo tozadevne nagrade; kajti le zdrav, krepak naraščaj bo lahko služil domovini s svojo duševno in telesno silo, s svojo mladostjo in s svojim zdravjem. Tega naraščaja pa ne bo imela, če ne bo ustvarila vsaj eksistenčnega minimuma za sklepanje zakonov.

Kakor v vseh naprednih državah, je bil tudi pri nas ukinjen celibat učiteljic. In zakaj? Ker so uvideli, da je ta zakon krivica proti ženi in njenemu čuvstvanju — da smo pač učiteljice tudi iz mesa in krvi in da je tudi v nas razvit čut materinstva. Družinsko življenje je bilo učiteljicam do preklica tega zakona skoraj nedosegljivo. In učiteljice — mlade, nerazsodne so često padale ter jele izgubljati na ugledu. Težke besede! Ali naj se to časi povrnejo? Mislim, da v interesu našega stanu ne!

S tem, da je zakon omogočil zvezo z učitelji — in jo ne samo odobral, nego jo celo podpiral in priporočal, se je ugled mladih učiteljic in učiteljev zelo dvignil, ker ravno ti zakoni so največkrat vzgled lepe duševne harmonije in skupnega dela v in izven šole.

Po vaših izjavah bi prišel za zakon v upoštevek še le učitelj ali drug uradnik s kakimi 15—20 službenimi leti v približni starosti 35—40 let. Taki vkoreninjeni samci se potem že težko odločijo za zakon in če — to ni več mlad zakon. Učitelj, začetnik s plačo 800 Din, z ženo in eventualnim naraščajem mora živeti v bedi, ker nima eksistenčnega minila, ako ne nastopi izreden slučaj, da je žena od doma imovita, ali pa da se poroči s kolegico, kar pa Vi izključujete. On si mora svoj dom še le ustanavljati — s čim neki — ko mu še za najskromnejše življenje plača ne zadostuje. Naj pride še potem naraščaj, zopet stroški, ki pač niso v sorazmerju z dohodki. Za dodatek — še mogoče potreba po zdravniku, kar presega v nekaterih krajih tretjino mesečne plače!

Pa dalje! — »Vprašanje ročnih del se bo že nekako uredilo«. Kako — to vam ni mar! Pomislite! Na eni dvorazrednici bodo sami moški — na drugi, same ženske. In, imate Vi usposobljene učitelje za ženska ročna dela? Ne! Izmed sto — morda eden! Imate usposobljene učiteljice za vrtnarstvo, drevničarstvo, sadjarstvo, čebelarstvo in razne druge panoge kmetijstva? Ne! Vaš »se bo že kako uredilo« bije vsem dosedanjim šolskim zakonom v obraz.

Tudi jaz bom govorila odkrito! Zaleteli ste se v celibat vseh državnih uradnic. Mislim, da ne bom jaz edina, ki bo zadevo osvetlila s stališča, ki ga danes zavzema ves kulturni svet. — Danes, ko se ženske uveljavljajo v vseh panogah znanosti (kot doktorice zdravilstva, specialiste za otroške bolezni, porodništvo, kot inženjerke tehnike, kemije, kot profesorice filozofije, petrografije itd.) se upa te nastopati s predlogom o celibatu vseh žensk v državnih službah. Ali naj me ženske res študiramo le v lastno zabavo in naj ob prvi

prilike vržemo vsa svoja spričevala v kot, ne glede na to, da se tudi me lahko udeležujemo v isti meri kot moški v vseh današnjih poklicih v dobrobiti človeštva in napredka, ter ob prvi priliki zamenjamo vse — s kuharico! Saj imamo vendar na stotine dokazov in primerov, da je žena v današnjih težkih časih sposobna biti oboje — odlična učiteljica — dobra uradnica in ob enem dobra mati. Izvajati zna oba poklica z enako vnemo ne glede na to, da visi kot »Damoklejev meč« vselej nad njo: redukcija, penzioniranje in slednjič ob vsaki najmanjši priliki večni neupravičen očitek manjvrednosti in polovičarstva v službi.

Vprašam, ali bi se razmere, v slučaju da se me nismo poročile, v prid brezposelnemu učiteljskemu naraščanju kaj izboljšale? Nikakor ne, kajti vse bi bile v službi in na svojih službenih mestih kot sedaj — in koga bi potem metali na cesto g. B? Morda tudi neporočene učiteljice, ki jih smatrate že z nekaj leti službe za »stare«, čim so poročene.

A kaj bodo rekli one, osiwele, ki so si s svojim dolgotrajnim trudom, v škodo svojih službenih pokoj? Ali naj je ukinitve penzije živcev in zdravja priborile končno težko za primerno plačilo za ves življenjski trud in delo za narod in državo?

Omenjate samo začasno ukinitve penzije. To pomeni zopetno nagromajenje dolga v državnih finančah. Država tudi v boljših časih ne bo mogla poravnati tako ogromnih zastankov — in končno bi v 4—5 letih zadela ista usoda učiteljice nastavljen na račun redukcije že poročenih aktivnih in penzioniranih učiteljic.

Zora Dolar - Tomažič.

NI SI IZMISLIL »KOLUMBOVEGA JAJCA«

Dejstvo, da živi v dravski banovini nad 500 brezposelnih učiteljskih usposoblencev, je potisnilo čemu od naših kolegov, ko je prečital v »Kmet. listu« del govora nekoga poslanca o tem predmetu, v roke pero in je napisal z vevro in elanom članek.

Hvalevredno početje je, če skuša kdo najti vsaj delno rešitev problema brezposelnosti vohbe in brezposelnosti med učiteljskimi usposoblenci posebej, prav posebno hvalevredno pa še v slučaju, če se bavijo z zadevo že narodni poslanci.

Sedaj pa pogledimo, kako rešuje te probleme pisec omenjenega članka, gospod B.

Glavne misli članka so:

Pro futuro naj se uvede celibat, in sicer ne samo za učiteljice, temveč sploh za vse državne uslužbenke.

Poročene učiteljice naj se stavijo takoj na razpoložanje. Država naj jim jamči, da bodo ob ugodnejših prilikah dobile vse, kar jim gre po odsluženih letih. Kar velja za aktivne poročenke, naj velja tudi za upokojene zakonske druge. V obeh primerih seveda pod pogojem, da moževa plača ali pokojnina zadošča za današnjim razmeram nujno potrebno prehrano in druge neobhodne izdatke.

Namesto odpuščenih učiteljic naj se namestijo mlajše brezposelne moči s sedanjo plačo, ne pa s plačo 500 ali 600 Din na mesec, kakor je bilo predlagano.

Tako torej B., oče sedmih hčera, predlaga za učiteljice in državne uslužbenke sploh celibat! In še prav samozvestno ga zahteva: pravi namreč: »V tem pogledu mi lahko kdo dokazuje, kar hoče, ne bo me prepričal...«

— Res imenitno jo je pogodil tovariš B. — namreč za moške. Učiteljice naj vrše isto službo kot moški, ostali morajo neporočene, vrhutega pa naj plačujejo še uslužbenki davke ter prispevajo s tem del premije, ki naj jo prejema v obliki rodbinskih doklad njihovih moških kolegi zato, da skrb prav pridno za naraščaj! Pa naj odgovorimo kratko: Učiteljice vršimo isto službo kot očka B., zato pa hočemo imeti iste pravice kot on, pa prav vse iste pravice!

O delikatnem vprašanju, v koliko bi trpela v slučaju uvedbe celibata doslej oficioelno še povsod — razven v Sovjetski Rusiji, kjer je priznana svobodna ljubezen — veljavna

moralnost, se s kolegom B. ne bom prerekala. Rečem le: O seveda, celibatarke bodo živele kot rimske vestalke, kakopak — popolnoma v nasprotju z ostalim delom njihovih tovarišic iz mlajše generacije in v vzgled njim!

Kar se pa tiče v članku navedene trditve — ki je sicer direktno padla od druge strani — da ovirajo poročeno ženo pri izvrševanju službe, dolžnosti do rodbine, odgovarjam: To velja v enaki meri za poročene moške — v kolikor sploh velja.

Če se uvede celibat za učiteljice, naj se uvede tudi za učitelje!

Stara pesem! Proč z dvojnimi zaslužkarji! To je tudi moje mnenje in mnenje vsakega objektivnega človeka, ki ne pripada temu krogu. Socialna pravičnost pa zahteva prav tako, da se prepovedo vsem državnim uslužbencem postranske službe.

Seveda se pa z gospodom B. ne strinjam popolnoma glede rešitve tega vprašanja. Moje mnenje je:

Spričo vsopovsod vladajoče velike brezposelnosti naj bi veljalo v gospodarskem življenju v obče kot princip, da naj ima v vsaki rodbini le eden od zakoncev pravico do pridobitnega življenja, pa bodisi to mož ali žena. Iz tega sledi:

Učiteljica ali pa učitelj, ki se poroči z učiteljem, oziroma z učiteljico ali pa s kako drugo osebo, ki ima dovolj premoženja ali dohodkov, da bi lahko vzdrževala drugega zakonca in eventualno rodbino, naj se upokoji, oziroma odpusti proti primerni odškodnini iz službe. Če se poroči učitelj in učiteljica, naj jima bo eventualno na prosto voljo dano, kdo od njiju naj zapusti službo.

Učiteljici, ki je poročena z možem brez zaslužka in premoženja, naj se prizna rodbinska doklada za moža in otroke ali pa naj se odvzamejo pro futuro te doklade tudi poročenim moškim državnim uslužbencem. Celokupna vsota teh doklad naj bi se razdelila enakomerno med poročene in neporočene kot povišice plače.

Spričo omenjene brezposelnosti med inteligenco sploh in učiteljskimi usposoblenci posebej je pač tudi v socialnem oziru koristno, če se poroči učiteljica z brezposelnim ter mu pripomore s tem do kosčka kruha. V ožgled dejstvu, da moški v obče ni rad materialno odvisen od ženske, bi se itak večina od njih skušala čimprej osamosvojiti, nakar bi nastopile gori omenjene posledice.

Razume se samo po sebi, da naj se mesta, ki se na podlagi članka tovariša B. izpraznijo, zasedejo z brezposelnimi učiteljskimi usposoblenci s popolno plačo, kot to predlaga tovariš B.

Toda nekaj je pa kolega B. pozabil: vsi učitelji(ice), ki imajo polna službena leta, naj bi se takoj upokojili — seveda, naj bi se jim pokojnina brez odloga izplačevala.

Mislím, da bi v članku »Težka zadeva« iznešeni predlogi le na ta način okrnjeni in korrigirani odgovarjali današnjemu socialnemu čutu, poziciji, ki si jo je pridobila žena v socialnem in gospodarskem življenju in današnjim razmeram sploh. Vsekakor pa menim, da bi ne bilo napak, če bi se bil avtor članka ki predlaga za učiteljice uvedbo celibata, lahko podpisal s polnim imenom, čeprav njegov članek ni ravno kako »kolumbovo jajce«.

Svetek Pavla.

ŠE ENKRAT...

Da je zadeva, ki polni naš strokoven list, res težka, pričajo številni članki nanašajoči se nanjo.

Mnenja sem, da je pri rešitvi tako težkega problema zavzeti tri točke, ki prihajajo pri tem v poštev. Mislím namreč vprašanje brezposelnosti našega naraščaja, socialno stran ter finančni efekt v našem državnem in narodnem gospodarstvu.

Glede namestitve tovarišev abiturientov je prinesla predzadnja številka našega lista že dovolj konkretna predloga: upokojitev

tovarišev, ki so dosegli oziroma že presegli predpisano službeno dobo, in izpopolnitev vakantnih mest. S tem bi prišli gotovo vsi najpotrebnejši kandidati do toliko začetnega dela in kruha. Pri tem namerščanju bi bilo treba gotovo ravnati skrajno previdno, da se ne nastavi tovariši(-ice), katerih socialni položaj ne zahteva nujnosti. V bodoče pa bi bilo vsekakor ukiniti privatne učiteljske šole, v državnih pa maksimirati število kandidatov. V nasprotnem slučaju nam grozi v par letih še hujša brezposelnost. Če pride namreč do ponovnega pojava brezposelnosti v naših vrstah, potem bo pač težko najti ključ za rešitev tega problema. To bi veljalo predvsem za naš stan.

Veliko delikatnejše pa je socialno vprašanje. To se pa nikakor ne sme reševati iz ozkosrčnega stališča. Po dosedanjih izvajanjih zastopnikov redukcije poročenih učiteljic izgleda, da bi to vprašanje izginilo s površja, če se uresniči njihova zahteva po redukciji, kakor bi bile ravno one vzrok vsega tega. V tem pogledu bi bilo pritegniti vse stanove in poklice brez ozira na spol.

Tov. B. zahteva odpustitev vseh učiteljic, ki so poročene in to brez vsake pokojnine. Kratkotamo naj puste službo vse one, ki so pustile v šoli svojo mladost in svoje zdravje. Prepričan sem, da je tudi tov. B. sočustvoval s »Hlapcem Jernejem«, ki je bustil pri gospodarju svojo moč in mladost ter se naenkrat znašel na cesti. Uverjen sem, da tudi on sam ne bi hotel doživeti usode, ki naj po njegovem mnenju zadene njegove tovarišice.

Pa bi dejal morda drugi, naj se upokoji. Kaj bi bilo pa z onimi našimi tovariši(-icami), ki nimajo zakonite službene dobe za pokojnino? Ti, socialno najšibkejši, bi ostali kratkotamo brez vsega, kar prav gotovo ni v skladu s socialno rešitvijo tega vprašanja. Trdit se, da nikakor ne gre prejemati

dveh plač. Toda ali je pravičnejše, da prejema samec v višjem položaju 3000 Din in preko, ali pa da prejema zakonca, ki sta grešila samo v tem, da sta se poročila, pa prejemata za to po 2000 Din ali nekaj več? Pri redukciji pa bi bila prizadeta ravno ta dva. Namesto, da zgrabi ribo za glavo, jo je zagrabil tov. B. za rep.

V poštev bi prihajala še sanacija našega gospodarstva, na čemer bi imela korist gotovo v prvi vrsti država oziroma občina.

Po staležu učiteljstva iz leta 1928. je razvidno, da je v dravski banovini poročenih okoli 570 učiteljic. Mirno lahko rečemo, da jih je vsaj 300 poročenih z učitelji. Danes je to število gotovo že daleč prekoračeno. Teh 300 učiteljic nima lastnega stanovanja in tudi ne prejema stanarine niti drv od strani občin, niti ne prejemajo zanje možje deklade. Če računamo najmanjšo stanarino 150 Din ter rodbinsko doklado po 140 Din vidimo v tem pozitivni letni prebitek ca 900.000 Din in to samo v dravski banovini, ne vstevši pripadajoče vsote za kurivo. Pozitiven prebitek pri redukciji pa je dubiozen, ker moramo vsekakor računati s pokojninami reduciranih in plačo novonameščenih.

Mislím, da so to precej realna dejstva, ki jih bo moral vsakdo, ki bo hotel to »težko zadevo« pravično rešiti, vsekakor vpoštovati, ne glede na resna in resnična dejstva, ki so bila iznešena že pred tem.

Zadeva, ki dela to »težko zadevo« še težjo, pa je tudi ta, da so zastopniki redukcij najbolj energični v naših lastnih vrstah. Dvomim, da bi bili ti tovariši ravno tako odločni, če bi imeli biti pri tem sami prizadeti. Gotovo pa bo imela pri tej odločitvi glavno besedo sekcija JUU, katere predlogi so gotovo socialnejši kot onih posameznikov — ne mislim tu ravno tov. B., iz katerih govori, skoro bi dejal — zavist —, ki nikakor ni upravičena.

J.

Splošne vesti

— **Težka zadeva.** Ker so bili v dosedanjih člankih objavljeni v predmetni zadevi vsi tehtni in možni razlogi za in proti, zaključujemo z današnjim listom nadaljnja priobčevanja zadevnih dopisov, posebno še iz razloga, ker so nekateri povsem osebnega značaja. Ponovno poudarjam, kar je bilo že pri prvem članku omenjeno, da so vsi objavljeni dopisi osebna mnenja naših članov, ne pa naziranje sekcije JUU ali uredništva. Oficioelno stališče o tem vprašanju je zavzela skupščina.

— **50% popust učiteljem režiserjem pri predstavah v Narodnem gledališču v Ljubljani.** Na prošnjo sekcije je dovolila uprava Nar. gledališča učiteljem, ki delujejo kot režiserji ali igralci na odrih naših kulturnih društev izven Ljubljane, 50% popusta pri obisku predstav Nar. gledališča. Izvzete so le premijere, predstave z gosti in prvi dve repitzi operet. Postopek za dosego popusta je naslednji: Vsak član, ki pride v dežele v Ljubljano, naj se zglasti dopolne v pisarni gledališke uprave v dramskem gledališču. Tam predloži potrdilo društva, pri katerem sodeluje kot igralec ali režiser, na kar dobi izkaznico za 50% nakup vstopnice. Lahko se to opravi tudi pisмено in gledališka pisarna izroči potem dotično izkaznico direktno gledališki blagajni, kjer pove dotičnik svoje ime in se izkaže z uradniško legitimacijo.

— **Zadruga »Dom učiteljic«** vabi svoje članice na sestanek, ki se bo vršil v nedeljo 12. t. m. ob 10. uri v čitalnici JUU v Frančiškanski ulici.

— **Krožek upokojenega učiteljstva v Mariboru** se je v zadnjem času razveseljeval poživil in pomnožil. Zbira se vsak prvi četrtek v mesecu k rednim sestankom v dvorani Nabavljalne zadruge drž. uslužbencev na Rotovškem trgu. Sestankov se udeležuje nad 40 tovarišev in tovarišic ter vdov umrlih tovarišev. Tistih par uric jim poteče v prijetnem kram-

ljanju in obujanju spominov na nekdanje čase. Razen tega pa se pečajo tudi z resno sedanjostjo. Tako so si med seboj izvolili poseben odsek, ki ima nalogo, da poišče potrebne informacije glede prejemkov, ali pa uravnave prejemkov po umrlem zakonskem drugu. Tudi v drugih stanovskih zadevah daje navodila in nasvete. Večina upokojenega učiteljstva v Mariboru je tudi pristopila k novo ustanovljenemu društvu drž. upokojencev v Mariboru. To društvo je že izposlovalo razne bonitete svojim članom n. pr. zdravniško oskrbo, zdravila, gledališče itd. po nižani ceni. Krožek upokojenega učiteljstva vodi tov. Ogorelec.

— **Še o koncertu drž. učit. šole ljubljanske v Novem mestu.** V mojem poročilu o koncertu ljubljanske drž. učit. šole v Novem mestu je v čistopisu izostalo sledeče: Presenetila me je jasna izgovorjava tako, da je vsak, čeprav pesmi ni poznal, razločno razumel besedilo, česar ne najdeš tako kmalu pri najbolj-ših zborih.

Marinč.

— **Nova ljudska igra.** Ernest Tiran je napisal ljudsko igro »Razbojnik Guzaj«, ki je dosegla že lepe uspehe na raznih podeželskih odrih. Kakor čujemo, se mnogo odrov poteguje zanjo. Igra pa tudi to zasluži, kajti obdelava ljudsko snov v poljudni in prikupni obliki. Dejanje je vzeto iz rokavniških časov, ima pa igra brez dvoma več notranje vrednosti kakor ljudske igre s podobno snovjo. Tov. Tiranu gotovo ne bo težko najti založnika zanjo. Tedaj prinesemo podrobnejšo oceno o njej.

R.

Učitelj, tvoj krog leti,
živ kronometer sam si ti,
za malco komaj čas zaleže —
pa »Daj-Dam« aparat ti ustreže.

Trboveljski slavčki

Suligojev mladinski zbor se pripravlja, da prejme ognjeni krst v deželi, kjer je muzika tako rekoč doma. Ocene zadnjega koncerta nam ustvarjajo vero, da bo krst častno prestal in prinesel s tujine priznanje jugoslovenske pesmi in slovenske pridnosti, temeljitosti ter vztrajnosti.

In ker je to delo, delo učitelja, se bomo uspeha dvakrat razveselili in bomo mislili na to, da take in podobne afirmacije našega stanu ne smejo vsahniti, temveč da se še novi viri odpro.

Zato je treba, da ravno mi poudarimo in podčrtamo pozitivno vrednost tistih, ki s svojim delom dvigajo ugled našega stanu. Ne smemo pa na drugi strani pozabiti tistih, ki so nam te delavce ustvarili. Prislovica o črnucu, ki je storil svojo dolžnost, ne sme zaiti v naše vrste.

Opazam namreč, da ob priznanjih kaj radi pozabimo na duhovne očete naših uspehov. Za ustvaritev zbora Trboveljskih slavčkov ni bila potrebna le Suligojeva praktična roka, temveč je bilo potrebno tudi Kumarjevo 15 letno delo.

Petnajst let je približno tega, ko se je v Kumarju vzbudila misel vzgojiti z učiteljskim pevskim zborom učitelje-pevovodje mladinskih zborov.

In dvanaest let je tega, ko so se izdale na Kumarjevo iniciativo »Otroške pesmi«, ki so izšle na njegovo pobudo in ki so prvi korak v novo smer glasbene mladinske literature. Ta zbirka je bil prvi Kumarjev vidni uspeh trajne veljave glede na mladinsko slovstvo.

Tudi trboveljski zbor je posredni sad Kumarjevega truda. Suligoj je bil prvi, ki je Kumarjevemu trudu znal dati praktično obliko. S svojo znano organizacijsko silo, energično roko in praktičnim pogledom mu je to tako uspelo, da bo težko našel sovrstnike v učiteljskih vrstah.

Po izdaji »Otroških pesmi« ni Kumar obstal sredi poti. Vse njegovo nadaljnje delo je bilo posvečeno tudi misli, kako poglobiti in v dovršenost usmeriti mladinsko glasbeno literaturo. In je dosegel, da je danes njegovo ime v najtesnejši zvezi z mladinsko glasbeno literaturo ne le pri nas Slovincih, temveč tudi med Hrvatini in Srbi. Šele, ko so naš glasbeni spoznali, da eksistira zbor, ki bo njihove mladinske kompozicije izvajal, se je ustvarilo zanimanje za mladinsko pesem ne le pri nekaterih, temveč pri vseh komponistih, in se je začela glasbena mladinska literatura dvigati in je dosegla tisto višino in tisto preprostost, ki danes tako učinkovito in lepo izzveneva iz mladih ust Trboveljskih slavčkov. Kumarjeva umetniška individualnost je pri tem premonogokrat prestala težke preizkušnje. Njegov učiteljski zbor je pel vse, karkoli so naši komponisti ustvarjali del, ki so imeli umetniško notranjo vrednost. Koncesij nasproti več ali manj konzervativnemu občinstvu ni delal. In tako so imeli naši skladatelji priliko dvigniti in izčistiti svoje produkte do umetnin, ki jih Suligojev zbor danes izvaja.

Ali Kumarjeva zveza s Trboveljskim zborom je še tesnejša. Kumar stoji Suligoju ne sebično in neprestano ob strani: bodisi glede sestave programa, bodisi glede preskrbe materiala in bodisi glede izvajanja. Še več: Pred vsakim koncertom osebno preizkusi zbor in mu da potrebno umetniško notranjo

vrednost. V tem dejstvu se ne kaže Suligojeva nezmoglost, temveč njegovo hvalevredno stremljenje, da vsestransko dvigne zbor do čim višje stopnje. Ako bo šel to pot, nam bo dal še marsikaj velikega.

In vendar: Ne spominjam se, da bi bila kaka kritika pravično poudarila poleg Suligojevih zaslug tudi Kumarjeve.

Trboveljski pevski zbor bi se bil morda ustvaril tudi brez Kumarjevega petnajstletnega dela in brez njegove umetniške potence, ali takih uspehov bi ne bil nikoli žel, kot jih danes žanje.

Zaradi tega bodimo pravični vsaj mi, če drugi niso. Bodimo hvaležni Suligoju, ki nam je dal Trboveljske slavčke, Kumarju pa, da nam je vzgojil Suligoja. Oba sta naša. Njuni uspehi so tudi naši uspehi. Prvemu želimo, da bi njegova pot po Čekoslovaški bila triumfalna, drugemu pa, da bi njegovo delo na čelu Učiteljskega zbora rodilo še novih sadov.

J. Ribičič.

Knjige Kmetijske matice

»Kmetijska matica« je poklonila tudi letos svojim udom štiri knjige: »Veliki koledar Kmetijske matice za leto 1933.«; Miloš Stiblerjevo: »Zadružništvo«, II. del; inž. I. Teržana: »Več dobre krme« in Ivana Albrehta povest: »Dom na Slemenu«.

Kakor že prejšnja leta, tako je tudi letos postregla »Kmetijska matica« z izbranim in poučnim gradivom svojim udom. Ker se učiteljstvo živo zanima za težnje in potrebe našega kmetovalca, pa tudi zato, ker bo našlo učiteljstvo v teh knjigah marsikaj porabnega za pouk v narodnih, še več pa za pouk v kmetitsko - in gospodinjisko - nadaljevalnih šo-

lah, se hočemo nekoliko pomuditi pri teh publikacijah.

»Veliki koledar Kmetijske matice« je letos pred vsem posvečen naši občinski upravi. Možem, ki je naloženo poizrtvalno delo v naših kmetijskih občinah posebno županom in svetovalcem, bodo navodila in nasveti dobro služili in jim lajšali izvrševanje naloženih poslov, kar je danes še posebne važnosti.

Ravnatelj Anton Rupnik razlaga poljudno in razumljivo predpise iz jugoslovenskega zakona o državljanstvu v zvezi s predpisi o domovinstvu ali pristojnosti v domovno občino. Ker je nepoznanje tega zakona in napačno postopanje pri sprejemanju tujih oseb v domovno občino povzročila marsikateri občini nepotrebne sitnosti pa tudi stroške, je poznavanje teh predpisov zelo važno.

V današnjih, za vse občinske uprave težkih časih, je prav primeren in poučen spis Franca Gorkiča o občinskem gospodarstvu. Pisatelj podrobneje razpravlja o občinskem proračunu, obračunu, občinski blagajni, občinski imovini in posojilih. O stvareh, ki v živo zadevajo vse občine.

Poleg drugih poslov morajo biti zlasti občinski blagajniki točno poučeni o predpisih pravilnega odtegovanja poslovnega davka. O tem važnem predmetu govori Leopold Groselj. O glavni in mestni kontroli kot nadzornem oblastvu in računskem sodišču naših občin daje pojasnila računski preglednik glavne kontrole Karl Vitori.

O gradnji, vzdrževanju in upravi cest poroča pregledno in izčrpno ing. M. Dekleva.

Ker je skrb za šolstvo in vzgojo državljanov brez dvoma ena največjih in najvažnejših nalog, je razložil nadz. Skulj Andrej dolžnosti, ki jih imajo za gradbo in vzdržev-